

Paarse heide stamt uit de Middeleeuwen

Door Leo Nierse

Hoe verneukeratief is het Bredase volkslied toch eigenlijk. De tekst van Jos Smits van Waesberghe wil de argeloze Bredanaar doen geloven dat zijn 'fiere' stad 'door alle tijden, temidden van de paarse heide' gelegen was. Morgen brengen!

Wie het onlangs in de gemeentelijke reeks Erfgoedstudies verschenen boekwerk *Bredase akkers*

eeuwenoud; 4000 jaar bewoningsgeschiedenis op de rand van zand en klein leest, vindt iets heel anders. Het Bredase landschap, dat tijdens de laatste twee ijstijden is gevormd, wordt pas sinds de Vroege-Middeleeuwen door de heide gedomineerd.

Tot dan toe was het hier een bosrijke streek met veel drasland, waarin zware eiken van meer dan een meter doorsnee oprezen. De structuur van het landschap bleef ook na de komst van de 'paarse heide' nog een klein millennium intact.

Pas in de zeventiende eeuw zag de mens kans de omgeving van Breda-West - want daarover gaat het tenslotte in de nieuwe uitgave - ingrijpend te veranderen. De intensieve(re) grondbewerking van de boeren en het vele grondverzet van talrijke belegeraars van de vesting Breda waren daar debet aan.

Maar tot 1994 hebben hier, op Moskes, Steen-, Huif- en Emerakker, altijd boeren - en tuinders - gewoond en gewerkt. Dat wil zeggen, sinds 1500 v. Chr.

De wetenschap dat Breda-West al sinds de Midden-Bronstijd nagenoeg doorlopend permanent bewoond is geweest, is nog maar enkele jaren oud. Het vormt de belangrijkste conclusie van het archeologisch onderzoek dat hier - nopens de aanleg van de infrabundel HSL/A16 en de bouw van nieuwe stadswijken en bedrijventerreinen - tussen 1996-2001 is verricht.

Intussen mag bekend worden verondersteld dat de oudheidkundigen er in die vijf jaar talrijke spectaculaire, vaak regelrecht unieke vondsten uit prehistorie, Romeinse Tijd, Middeleeuwen en Tachtigjarige Oorlog hebben gedaan. En dat zij al doende de West-Brabantse bewoningsgeschiedenis met 3100 (!) jaar hebben uitgebreid.

• Archeologische vondsten gedaan op Steenakker. Foto boven: een urn uit de ijzertijd, links onder romeinse speerpunten en rechtsonder een bronzen fibula uit een romeinse woning..

FOTO'S BUREAU CULTUREEL ERFGOED BREDA

De vrucht aan nieuwe wetenschappelijke informatie waartoe dat enorme karwei leidde, was zo omvangrijk, dat de Bredase archeologen drie jaar voor beschrijving, analyse en (een begin van) theorievorming nodig hebben gehad. Vandaar dat er tot nu vrijwel uitsluitend in de populaire pers over te lezen viel.

Maar met de recente publicatie van het wetenschappelijke onderzoeksrapport is daar verandering in gekomen. Onder redactie van stadsarcheologe Ria Berkvens en (ingehuurd) archeologisch adviseur Cees Koot, doet een dozijn auteurs in woord en beeld minutieus verslag van hun werkzaam-

heden en hun vondsten.

De wetenschappelijke gedetailleerdheid maakt *Bredase akkers eeuwenoud* tot de archeologische bijbel van Breda-West.

Elke kuil wordt uitvoerig beschreven, bodemverkleuringen herleid tot huisplattegronden, elke scherf gereconstrueerd tot kruik of urn.

Populair

De geïnteresseerde leek zal meermaals het gevoel krijgen dat hij met details wordt doodgegooid, terwijl het vele jargon de leesbaarheid ondergraaft. *Bredase akkers...* is wat dat betreft geenszins te vergelijken met Wim Hupperetz' bijna even om-

vangrijke maar veel toegankelijker geschreven en vormgegeven *Achthonderd jaar wonen in de Visserstraat* uit dezelfde reeks Erfgoedstudies.

Om een groter publiek te bereiken, zou de gemeente alsnog de uitgave van een liefst wat 'populair' geschreven (en minder wgende) samenvatting mogen overwegen. Gewoon flink wat zandkorrels schrappen...

Maar los daarvan: met *'Bredase akkers...'* in de hand komt de lezer wel alles - voorzover nu bekend - over vier millennia Breda-West aan de weet. Hoe hielden die vroege 'Bredanaars' zichzelf in leven, onder welke condities leefden ze samen, hoe veranderden mens en omgeving elkaar?

De antwoorden leveren voor niet-wetenschappers vaak boeiende leesmomen op, te meer als een auteur de vondsten in een bredere, historische context plaatst. Dan pikt de lezer meteen wat extra's mee, bijvoorbeeld over het waarom achter de komst van de Germanen naar deze contreien. Of de wijze waarop de Franken onze streek koloniseerden.

Nieuwe informatie

Omdat de wetenschap altijd maar verder gaat met verklaringen zoeken, bevat het boek bovendien informatie die nog nieuwer is dan recente perspublicaties.

Zo is de onderzoekers inmiddels gebleken dat Breda-West in de derde eeuw een grotere bloei doormaakte dan aanvankelijk werd gedacht. Ook uniek, want overal elders in Zuid-Nederland ontruimden de inheemse stammen rond 270 n.Chr. hun nederzettingen om, met de verzwakte Romeinen mee, naar het zuiden te trekken.

Nog zoiets: door de tussentijdse ontdekking dat een aantal op Steenakker blootgelegde woningen niet uit de IJzertijd maar uit de Late-Bronstijd stamt, is het aantal in ons land opgegraven Midden-Bronstijdwoningen op slag verdubbeld. Ook dat is

nieuw voor Brabant.

Maar nog is het laatste woord niet over dit gebied geschreven. Het boek maakt duidelijk dat veel vondsten ook nu nog niet zijn onderzocht.

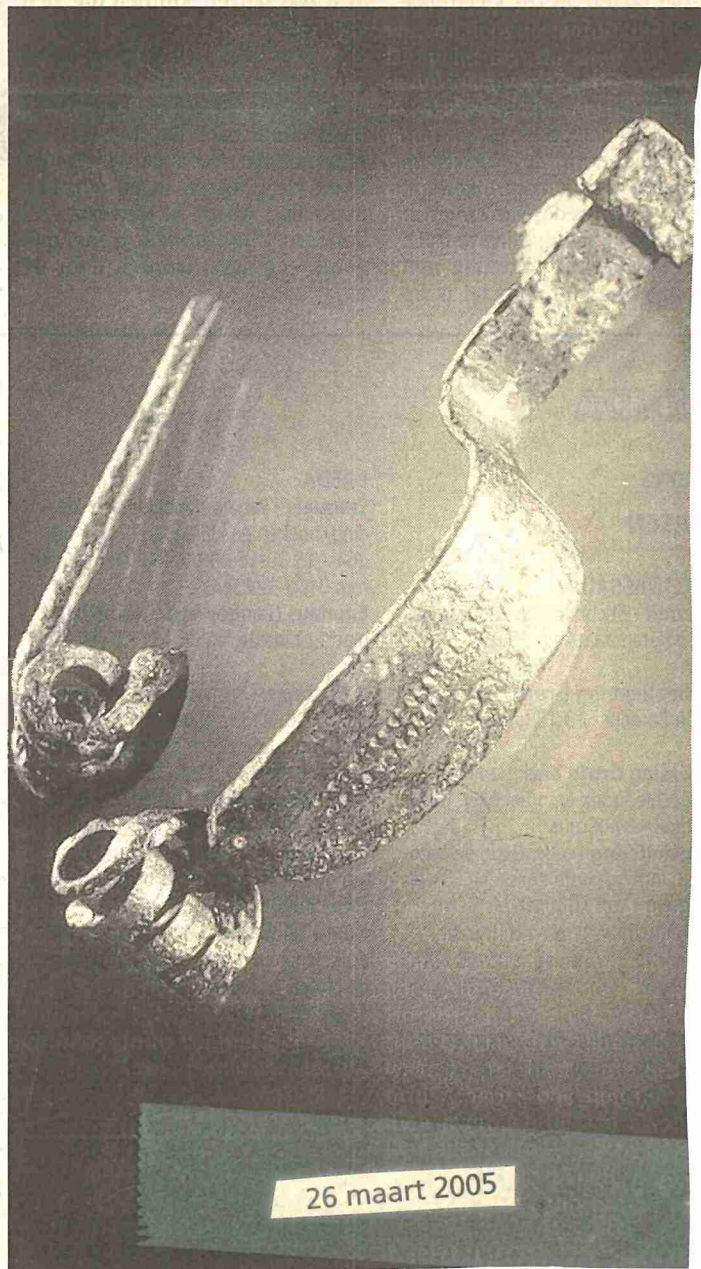
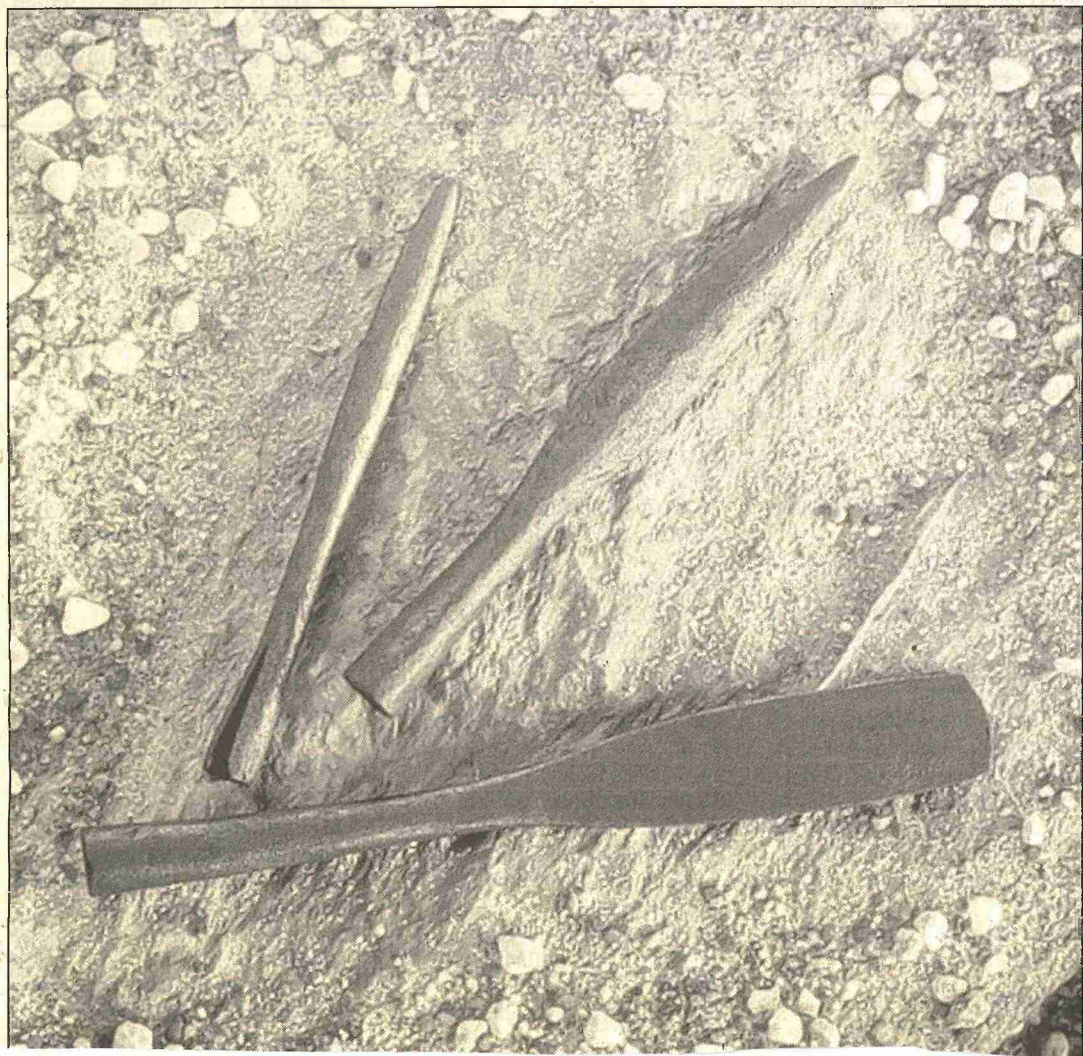
Maagdelijk

Zo is er nog volop 'maagdelijk' middeleeuws keramiek en botmateriaal uit de Tachtigjarige Oorlog voorhanden. *Bredase ak-*

kers effent dus tevens het pad voor een nieuwe generatie oudheidkundigen.

Jonge wetenschappers kunnen in Breda zó aan de slag.

'Bredase akkers eeuwenoud' is, inclusief cd-rom en twee gebiedskaarten, voor veertig euro verkrijgbaar in de grote Bredase boekwinkels en via internetboekhandel www.halos.nl.

26 maart 2005